

Cystadleuaeth 80.

Cyfraniad i Bapur Bro.

Buddugol: Glaspwll sef Geraint Evans, Garn Wen, Talybont

Yn ail: Bryn Dinas sef John Meurig Edwards, Ystrad Fflur, Aberhonddu

Yn drydydd: Gobaith sef Nia Bleddyn-Jones, Nant y Mynydd, Glantwymyn

Adran Llên-Rhyddiaith. Rhif 80 – Cyfraniad i Bapur Bro

Castell Glandyfi a Naughty Norah

Dros y canrifoedd bu Castell Glandyfi ym meddiant sawl teulu uchel-ael ond yn sicr y perchnogion enwocaf os nad cyfoethocaf oedd Sir Bernard Docker a'i wraig Lady Norah, "naughty Norah".

Ffug gastell Sioraidd yw Glandyfi yn dyddio o'r bedwaredd ganrif ar bymtheg ond yn edrych dipyn yn hŷn o ran pensaernïaeth. Yng nghanol y ddeunawfed ganrif symudodd dyn o'r enw Edward Jeffreys o Amwythig i Geredigion i fuddsoddi yn y diwydiant mwyngloddio. Prynodd ystâd Ynyshir gan gynnwys tir caregog uwchben yr afon Dyfi. Yn sgil marwolaeth ei feibion, etifeddwyd y stad gan ei frawd George ac aeth yr ail Jeffreys hwn ati ar fyrder i adeiladu'r castell. Cwblhawyd y gwaith yn 1819 a heidiodd y byddigion i'r plasty. Yn 1820 dathlwyd priodas y bardd Thomas Love Peacock (*The mountain sheep are sweeter but the Valley sheep are fatter*) â Jane Gruffydd ar y safle. Yn 1906 daeth y stad 370 erw a'r castell i ddwylo Lewis Pugh Pugh, Aber-mad.

Pasiodd perchnogaeth Glandyfi o un teulu ariannog i'r llall ac yna yn 1950 prynwyd y lle gan Sir Bernard Docker a'i wraig Norah. Roedd Sir Bernard yn brif gyfarwyddwr cwmni BSA – y Birmingham Small Arms Company – cwmni yn cynhyrchu arfau a motobeics. Talodd £12,000 am y castell a gwario o leiaf ddwy waith eto ar adnewyddu a gwella'r adeilad – cyfanswm o £1.8 miliwn yn arian heddiw. Cyllid y cwmni sicrhodd y pryniant a'r gwelliannau a daeth Sir Bernard a'i wraig yn enwog am wario arian fel dŵr.

Ganed Norah yn Derby yn 1906 yn ail blentyn i Sydney ac Amy Turner. Symudodd y teulu i Birmingham ar ôl i'r tad fuddsoddi mewn busnes gwerthi ceir. Yn ferch ifanc daeth yn hostess a dawnsiwr yn y Cafe de Paris yn Llundain a chychwyn ar ei thaith i lwyddiant. Priododd Norah dair gwaith gyda pob gŵr yn gyfoethog: y cyntaf yn berchen cwmni gwirodydd, yr ail yn gyfarwyddwr Fortnum & Mason a Bernard Docker yn drydydd.

Yn ogystal â rheoli BSA roedd Sir Bernard yn gyfarwyddwr cwmni ceir Daimler. Mewn cymhariaeth â Rolls Royce a Bentley roedd gwerthiant Daimler yn isel gyda'r moduron yn cael eu gweld yn ddifflach a hen-ffasiwn. I hybu gwerthiant lansiodd Norah ymgyrch yn y cyfryngau trwy greu yr enwog Docker Daimlers. Roedd moethusrwydd y ceir yn anhygoel – dolenni drysau o aur neu arian, carpedi gwlân a'r seddi o ledr crocodeil neu sebra. Ar fonet un o'r ceir roedd model aur o ddawnsuwaig noeth, neb llai na "Naughty Norah". Unwaith eto cyllideb BSA dalodd am y fenter a'r holl sbloet. Yn lansiad un o'r Daimlers yn sioe foduron

Paris gwisgodd Norah got minc gwerth £5000 a chyfiawnhau'r gwariant fel cyhoeddusrwydd effeithiol!

Nid oedd pall ar y gwario. Roedd ganddynt iot – y Shemara – lleoliad sawl parti a theithiau ar fôr y Canoldir. Adref yn Glandyfi byddai Sir Bernard a Norah yn rhoi ar hyd y lonydd culion o gwmpas y castell yn y ceir swanc. Yn y castell ei hun gosodwyd llefydd tân o farmor Eidalaid, mewnoforiwyd y carpedi o Dwrci ac yn yr ardd crëwyd llwybr o wydr poteli jin. Hyn y gyd yn eithriadol o wrthun o'i osod yn erbyn cwtoegi yr ail ryfel byd a barhaodd tan 1954.

Daeth y cyfan i ben yn 1956. Oherwydd bod cwmnïau BSA a Daimler yn agos at feth-daliad galwyd cyfarfod brys o'r cyfranddalwyr a rhoddwyd y sac i Sir Bernard. Gwerthwyd Castell Glandyfi a symudodd y ddau i Jersey i osgoi talu treth incwm. Yn goron (neu felltith) ar eu tranc cafwyd cweryl â'r Tywysog Rainier a'r Dywysoges Grace, Monaco. Arferai Bernard a Norah dreulio rhan o bob haf yn Monaco ac mewn gwledd yn ystod eu hymweliad, eto yn 1956 sarhaodd Norah y Tywysog a rhwygo baner y wlad. Y canlyniad oedd gwahardd ef a hithau o'r dywysogaeth.

Cyhoeddwyd bywgraffiad *Norah: The Autobiography of Lady Docker* yn 1969 – cyfrol a ysgrifennwyd gan golofnydd showbiz y Daily Mirror. Yn y cyflwyniad mae Norah yn datgan "*At least I have not attempted to conceal anything from you and my conscience is calm, for I have told all with honesty. All I ask is that you judge me with the same honesty. And, finally, a word of apology to those thousands of people whose names I would like to have mentioned in this book: but just think of those thousands more who will feel greatly relieved when they find they have been left out.*"

Yn saith deg saith mlwydd oed bu farw Lady Norah Docker ar yr 11 o Ragfyr 1983 yn unig ac ar ei phen ei hun yn y Great Western Hotel uwchben gorsaf Paddington. Collodd ei gŵr yn 1978 a gyda diflaniad y cyfoeth ciliodd y ffrindiau. *Now we feel alone in this world, long since forgotten by those we helped, with only a handful of true and trusted friends remaining. It is sad to say, after all that has happened, that the world has become a lonely place for us. Those who professed to be our friends, stayed only as long as the apple looked inviting. Then they disappeared.*

"Naughty Norah", cyd-berchennog Castell Glandyfi, hi a'i gŵr oedd selebs eu hoes. Dynes y sgandalau a'r ceir moethus, dynes a feddai ar y gallu i briodi'n dda ac ar y dalent i wario'n afreolus. Yn bwysicaf oll, y ddynes a lwyddodd drwy gydol ei bywyd i gael rhywun arall i dalu'r bil.

Glaspwll